

Dr. Ilir Muharremi

**Da li treba da objašnjavamo značenje slika
ili treba da ih shvatimo na naš način?**

U umetnosti, prvenstveno, vlada lepota, bilo da ona potiče od neke vrste tonskog efekta, sugestije koja deluje na čula, podstičući najdublja sećanja ekstaze. Zaista, to je jedan osećaj koji daje snagu, neopisivu magiju, pesma koja deluje estetski, ali čije značenje ne shvatamo. Kako je rekao Fridrih Niče:” Ružnoća je suprotnost umetnosti”. Ona se nalazi van umetnosti, ona je poricanje umetnosti. Ružnoća izražava i poročnost duše, ludost, zaustavlja i sprečava božansku visinu umetnosti. Umetnici su, još od pamtiveka, svojim delima gospodarili svetom, iskazivali osećanje nepravde, podsticanje koje odskače od mišljenja i njihovno duhovno stanje. Međutim, niko ne može da objasni trenutak umetnosti, ni najmanju nijansu njenog doživljavanja. Slikari se trude da je izbegnu , odstrane, iz svog umetničkog jezika. On je, sem što je boja, još je i pravilo, a pravilo je uslov velike umetnosti. Nikako ne možemo reći da je smetnja. Slikari ne treniraju kako da objasne jezik dela. Delo govori samo za sebe i ima stimulaciju, izazov, postaje ono što privlači pažnju kod slike. Da Vinčijeva Mona Liza je enigma. Ona treba da se posmatra, objašnjava, u nekoliko nivoa. Da Vinči, možda, nije jezički, izrazio, to mora da se dešifruje. Ali, da li ćemo, dostići suštinu ili će je svako, na svoj način, obasniti, dešifrovati? To će, uvek biti kao groznica koja zavisi od individua-analitičara. Ona je sasvim očigledno izražena sa puno razumevanja, ali cilj je enigma njenog

osmeha. Tu enigmu je majstor, slikar, prilikom stvaranja, postavio spontano, ne planski, jer nas plan tera da lako dešifrujemo problem.

Umetnici nisu osobe koje poseduju ekstremnu strast, oni se trude da nas ubede, da nam otklone stid, posmatramo sebe, da pažljivije oslušujemo. Međutim, vrlo često su umetnici žrtve svog talenta. Slikari vole ekstremnu preciznost, sjaj boja, liniju, zvuk, ritam, posebnost forme, pijanstvo, ekstazu, uvek će im nedostajati normalna situacija. Izazivanje duhovnog stanja stvara umetničko delo. Slikari vladaju, jedre, savršeno u postojanju. Oni obožavaju postojanje boje i dušu i dajući joj oblik individualne realnosti. Ali, kako bi trebali objasniti ovu individualnu realnost? Dela koja se stvaraju, treba da se shvate na različite načine, da budu zagonetna, da bi večno živela. Da se osvrnem na slike koje počinju od klasičnih mitova, umetnika Sandra Botičelija. "Venera i Mars" je majstor Botičeli naslikao 1485. godine. Dvoje zaljubljenih, Venera, boginja ljubavi i Mars, bog rata se odmaraju u šumarku. Četiri fauna, mitološka bića, pola koza, pola čovek, igraju oko njih. Venera se na slici prepoznaje, identifikuje, po bisernom brošu i žbunjem mirte iza nje. Biser je kao njen amblem, znak jer je, po predanju, Venera rođena iz bisera, biserne školjke. Čovek na slici, ima oružje i štit, iako ga ne koristi. Mars spava i on je ranjiv, nebranjen, dok je Venera budna. Oni otelovljuju ljubav-borbu, rat između žene i muškarca, i snagu-slabost. Marsa, ratnika, razoružava boginja, a da on toga nije ni svestan. Slika se lako razume, shvata, zato što slike same plešu. Ovde umetnik ne mora sliku da pojašnjava verbalno, jezički, usmeno, sve je jasno. Ako hoćemo sve to bolje da shvatimo, treba da imamo osnovno znanje o klasičnoj mitologiji. Na ovoj slici se jasno vidi, prikazuje, da je ljubav jača od rata. Venera, krišom, naređuje faunima, da uzmu oružje. Anatomska forma slike nije ispravno naslikana: Veneri nedostaju noge, a Marsovo levo rame je jako spuštено. Prema tome, onaj koji posmatra sliku, mora da ima elementarno znanje o vizuelnoj proporciji da bi mogao da analizira jednu sliku. To je najlakše. Šta se dešava sa apstraktnim delom? Šta je potrebno da bi se ono shvatilo? Prizori se ne mogu identifikovati, upotreba kombinacija boja, linija, oblici na ekspresivan način, dekorativne, identifikuju abstraktnu umetnost. Onaj koji je najviše učinio za ovu vrstu umetnosti je Vasily Kandinsky. "Kozaci" je interesantno umetničko delo na koje treba da se obrati više pažnje. U tri crvena kadra na desnoj strani se nalaze kozaci-vojnici, sa crvenim kapama. Dvojica od njih drže koplje u ruci. Ruka se ne vidi jasno, ali prema poziciji koju ruka ima,

može da se primeti da su to koplja. Na levoj strani , druga dvojica kozaka, takođe sa crvenim kapama, su na konjima i bore se. U pozadini se vidi tvrđava i iznad nje lete ptice. Abstraktnu umetnost je teško razumeti, ali posmatrač treba da poseduje figurativno znanje, da poznaje, zna šta je linija, forma, boja tonaliteta... Ako i pored svega ovoga nismo u stanju da razumemo delo, treba da tražimo objašnjenje od samog autora istog. Ali, autori, često , ne umeju da objasne svoj instikt. Dakle, šta je , onda to? Višestruke linije primitivnog oblika, tiranske, jedna formula koja kinji značenje. Naspram ove formule, čula se zamućuju, u boji ima brutalnosti. Da zaključimo sa sledećom izjavom Ničea: "Neko imitira Rafaela, jednog od prvih Italijanskih majstora, slikari pejzaža koriste drveće i oblake da bi napravili odu ili elegiju. Nijedan nije samo običan slikar, svi su arheolozi, psiholozi, obelodanjavaju neki smisao ili teoriju. Oni uživaju u našem euridicizmu, našoj filozofiji. To su deca jedne grane učenja, koja pate, refleksivna, na hiljade milja daleko od antičkih majstora koji ne čitaju i misle samo na to kako će njihove oči da uživaju ”.

PR
DIOGEN pro kultura
<http://www.diogenpro.com>

-
1. Rosie Dickins & Mari Griffith, "Poznavanje umetnosti", Tirana, Albanija 2004, str. :48,49
  2. Friedrich Nietzsche, "Prevrednovanje svih vrednosti", Tirana, Albanija , 2002, str:77
  3. Leonardo di ser Piero da Vinci (origj. Leonardo da Vinci poznat kao Da Vinci ili Leonardo) .Bio je poznat arhitekta, pronalazač, inženjer, slikar i skulptor, renesansne Italije.
  4. Alessandro di Mariano Filipepi, poznatiji kao Sandro Boticelli (Sandro Botičeli).Bio je slikar florentinske škole.